

Lliure i millor

“Els i les lingüistes”, per Teresa Tort

Per **Redacció** -

8 d'abril de 2017

Fotografia de Tanqi Bertin.

Teresa Tort Videllet [@teresa_tort](https://twitter.com/teresa_tort) Filòloga i dinamitzadora lingüística

A tots els que es fan preguntes.

Especialment, a la M. Antònia Savall i a l'Imma Sas.

El segle XXI va arribar amb un halo de novetat enlluernador. A tot estirar, només es pot arribar a canviar de segle una vegada a la vida; no cal dir, doncs, l'excelsionalitat que ens va representar saltar, alhora, de mil·lenni. Potser per això, durant la primera dècada dels dos mil, profetes i somiadors van entrar en un estat d'efervescència sostinguda.

En aquell moment tan propici per als canvis, al petit despatx d'un servei lingüístic del Baix Llobregat sovintejaven batusses dialèctiques molt serioses. L'assessora lingüística desplegava àrdues argumentacions a totes les administratives de l'ajuntament que li enviaven textos a corregir amb unes falques il·legibles sobre "els alumnes i les alumnes dels professors i de les professores de les escoles de la ciutat". Les pobres treballadores municipals havien hagut d'assistir a jornades de formació obligatòria que impartien persones expertes en igualtat de gènere, enviades des d'una potent institució que finançava aquesta formació per tota la demarcació.

De tant en tant, el petit equip de tècniques del servei de normalització lingüística rebien la visita en to conciliador de la responsable municipal de l'Àrea d'Igualtat i les digressions sobre gènere, sexe i invisibilitat de les dones que intercanvien ratllaven la filosofia pura. Però tot continuava igual, perquè les consignes venien de més amunt i no hi havia marge per a l'anàlisi crítica.

Fora de l'àmbit laboral, en aquella mateixa època, una de les companyes del servei va ser escollida secretària de la junta de l'Associació de Mares i Pares (AMPA, abans dita APA) de l'escola dels seus fills (un de cada gènere). La primera carta que va escriure per a informar sobre temes relacionats amb les activitats extraescolars que s'oferirien aquell curs la va presentar a la direcció del centre perquè n'estiguessen al cas i li van retornar tota corregida, atenent a criteris de llenguatge no sexista i aplicant estrictament desdoblaments a tort i a dret. Aquell dia va haver de traure el títol de filòloga per justificar que es podien estalviar de corregir-li les cartes que escriuria durant els anys que fes de secretària de l'associació.

Uns anys més tard, en un context de reivindicació política, aquella exsecretària de l'associació de pares i encara tècnica de normalització lingüística va escriure un pamflet semiliterari que s'havia de fer córrer per difondre un engrescador projecte de futur, però abans que circulés –algú procliu a usar el femení plural com a genèric– va refer el text

perquè fos més combatiu. La part poètica s'havia evaporat entre les barres de desdoblar masculins i femenins.

Després de dues dècades d'estira i arronsa, l'efecte més pernicios de tota aquesta lluita és que no ha canviat la visibilitat de les dones en els debats televisius, ni en els llocs de comandament, ni en molts àmbits professionals. En canvi, els fills d'aquella tècnica de normalització lingüística –covats en el llenguatge escolar no sexista– ja no s'entenen del tot amb sa mare quan parlen “dels seus companys d'estudi” perquè tenen interferències cognitives. A més, si n'hi ha ocasió, li critiquen els textos que escriu perquè no usa els dos gèneres.

A hores d'ara, l'experta en llengua no sap si ja hem fet tard per arreglar tot el mal que s'ha fet. Alguns materials editats per les administracions busquen trobar equilibris i argumenten amb criteris equànimes algunes de les solucions que proposen per “evitar el llenguatge sexista”, com si es tractés, per cert, de combatre alguna plaga. Ara bé, encara que el masculí mantinga la consideració de forma no marcada en la nostra llengua, s'ha claudicat en força aspectes pel que fa a la criminalització dels textos “en normal”, tal com diu la Carme Junyent.

“Els i les lingüistes” seria un cas paradigmàtic d'aquesta claudicació. Qui havia dit mai de la vida una expressió com aquesta? De fet, tant en les recomanacions de la *Guia d'usos no sexistes de la llengua* ¹ que va publicar la Generalitat de Catalunya al 2011 com a la *Gramàtica de l'Institut d'Estudis Catalans* ² del 2016 es considera aquesta construcció forçada i s'adverteix que no se n'ha d'abusar. Però és fàcil comprovar que els fans del llenguatge no sexista no es llegeixen la lletra petita. Aleshores, algú es podria preguntar: si és una forma no recomanable, cal fer-ne propaganda ³ des de les xarxes socials, posem per cas?

La relació directa que alguns profetes i somiadors han volgut establir entre les marques de gènere en la llengua i el canvi en la visibilitat de les dones en la societat és com insistir a barrejar aigua i oli. En podem fer una doctrina, però la realitat és totalment aliena a aquesta maniobra.

De fet, encara que els partidaris de no discriminar les dones marcant la llengua han acabat matisant alguns dels seus posicionaments, continua latent la pugna entre la pretensió de mantenir la naturalitat de com parlàvem fa unes dècades –evitant els abusos que calga– i la reivindicació de l'artificiositat que s'ha aconseguit instal·lar en molts àmbits.

La incomoditat persisteix, doncs. I encara que la lingüista veterana reconeix que fer-se preguntes no ajuda a ser més feliç, continua fent-se'n.

Referències

¹ Vegeu pàgina 11 de la [Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya](#). Barcelona: Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística, juliol de 2011.

² Vegeu Capítol 25.4.1b de la *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, novembre de 2016.

³ Consulteu la [Fitxa 722/3](#) de l'Optimot (pel que fa a "el o la vocal" han desaparegut les restriccions de la Guia d'usos no sexistes i les de la GIEC).

Per ampliar les referències

Neus Nogué "Sobre els límits del llenguatge no sexista" En altres paraules (blog en línia).

<http://lliureimillor.cat/2017/04/08/els-i-les-linguistes-per-teresa-tort/>